

ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ ЗА ПОДАТКАМИ ТА ПЛАТЕЖАМИ: СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПОГЛЯДІВ

ACCOUNTING OF SETTLEMENTS ON TAXES AND PAYMENTS: SYSTEMATIZATION OF VIEWS

У статті досліджено наукову та періодичну літературу з питання обліку розрахунків із покупцями за останні роки. Розглянуто різні підходи до проблематики останніх публікацій із тематики розрахунків із бюджетом та визначено коло питань, що досліджені достатньо широко та частково. Проведено ґрунтовний аналіз досліджень та здійснено систематизацію поглядів учених і практиків із питань обліку розрахунків за податками та платежами. Рекомендації щодо вдосконалення обліку розрахунків із покупцями, викладені в досліджуваних джерелах, класифіковані за напрямами, у тому числі: розрахунків за ПДВ; за податком на прибуток; за розрахунками з бюджетом за податками; облікової та податкової політики підприємств. За результатами проведених досліджень запропоновано низку пропозицій щодо вирішення визначених проблем, зокрема вдосконалення внутрішньо регламентованих документів, що регулюють організацію обліку податкових розрахунків, упровадження додаткових синтетичних та аналітичних рахунків, удосконалення первинних документів та звітності, упровадження нових форм аналітичних документів тощо.

Ключові слова: розрахунки, систематизація, розрахунки з бюджетом, розрахунки за податками та платежами, податкові розрахунки.

В статті досліджена наукова та періодична література по вопросу учета расчетов с покупателями за последние годы. Рассмотрены различные подходы к проблематике последних публикаций по тематике расчетов с бюджетом и определен круг вопросов, исследованных достаточно широко и частично. Проведен подробный анализ исследований и осуществлена систематизация взглядов ученых и практиков по вопросам учета расчетов по налогам и платежам. Рекомендации по совершенствованию учета расчетов с покупателями, изложенные в исследуемых источниках, классифицированы по направлениям, в том числе: расчетов по НДС; по налогу на прибыль; по расчетам с бюджетом по налогам; учетной и налоговой политике предприятий. По результатам проведенных исследований предложен ряд рекомендаций по решению определенных проблем, в частности совершенствование внутренних регламентированных документов, регулирующих организацию учета налоговых расчетов, внедрение дополнительных синтетических и аналитических счетов, совершенствование первичных документов и отчетности, внедрение новых форм аналитических документов и тому подобное.

Ключевые слова: расчеты, систематизация, расчеты с бюджетом, расчеты по налогам и платежам, налоговые расчеты.

УДК 336.226.222

DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct54-41>

Лега О.В.

к.е.н., доцент,

доцент кафедри бухгалтерського обліку

та економічного контролю

Полтавська державна аграрна академія

Leha Olha

Poltava State Agrarian Academy

The article examines the scientific and periodical literature on accounting for settlements with customers in recent years. It was determined that frequent changes in tax rates, amendments to laws and regulations, complications connected with the large taxes and fees, became prerequisites for fundamental changes in the field of taxation. Employees of the accounting service must adapt to new changes as quickly as possible, since ignoring innovations in the preparation of enterprise reporting may cause problems with the submission of this documentation to the relevant government agencies. The listed factors affect the accounting of settlements for taxes and payments and form the issues of systematizing existing approaches according to the selected topic and determining promising research directions for accounting of settlements with the budget. Various approaches to the problems of recent publications on the subject of settlements with the budget are considered, and a range of scientific issues is determined. Most researchers associate their work with improving the accounting of value added tax calculations. This is due to the fact that VAT is one of the main taxes, both for enterprises and for filling the state budget. Other researches are related to the improvement of accounting for income tax calculations. In particular, the following are proposed: simplification of the algorithm for calculating taxable profit, a method for calculating the tax base, detailing income and expense accounts, introducing a separate account for tax differences etc. A detailed analysis of the research was carried out and the systematization of the views of scientists and practitioners on the accounting of calculations for taxes and payments was carried out. Scientists focus the greatest attention on the directions of improving the accounting of calculations for VAT – 38% and for income tax – 24%. Also, the works of scientists are concerned the general directions of improving calculations: 14% – for calculations with the budget for taxes, 10% – for tax payments. A significant part of scientific articles – 14% – is devoted to improving the accounting and tax policies of enterprises. Based on the research finding, a number of proposals were made to solve certain problems such as the improvement of internally regulated documents, regulation of the accounting procedures for tax calculations, the implementation of additional synthetic and analytical accounts, the improvement of primary documents and reporting, the introduction of new forms of analytical documents, and the like.

Key words: calculations, systematization, payments to the budget, settlements for taxes and payments, tax calculations.

Постановка проблеми. За період існування України відбулося багато перетворень у нормативних актах, які регулюють сферу оподаткування. Часті зміни ставок податків, внесення поправок до законів та нормативних актів, ускладнення (пов'язані з великими податками і зборами) стали передумовами для кардинальних змін у сфері оподаткування. Проте ці зміни не

дали очікуваного ефекту через існування великої кількості документів, не об'єднаних в одне ціле. Новий Податковий кодекс покликаний був упорядкувати та спростити (певним чином) умови нарахування і сплати податків. Хоча й ця спроба не виявилася вдалою, оскільки більшість положень потребує доопрацювань чи навіть кардинальних змін [1].

Головним же податковим обов'язком платників податку є ведення в установленому порядку обліку доходів і витрат, складати звітність, що стосується обчислення і сплати податків та зборів.

Заплутане українське податкове законодавство зі своїми постійними змінами ставить перед суб'єктами підприємницької діяльності все більш складні питання, які потребують раціонального підходу і новаторських рішень. Працівники облікової служби повинні якнайшвидше адаптуватися до нових змін, оскільки неврахування нововведень у складанні звітності підприємства може викликати проблеми з поданням цієї документації до відповідних державних органів. Несвоєчасне, чи невірне надання інформації може спричинити збитки чи навіть банкрутство підприємства.

Перелічені чинники впливають на сферу обліку розрахунків за податками та платежами та ставлять питання систематизації існуючих підходів з окресленої тематики та визначення перспективних напрямів досліджень обліку розрахунків із бюджетом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Тематика обліку розрахунків із бюджетом за податками та платежами знайшла висвітлення у працях таких вітчизняних науковців, як Т.В. Білобровенко, Т.А. Бурова, Т.О. Меліхова, Л.І. Новосельська, Л.М. Очеретько, Т.Ф. Плахтій, В.П. Шеремета та ін. Проте низка питань досі залишається недостатньо вивченою, що зумовило актуальність даного дослідження.

Постановка завдання. Метою дослідження є вивчення проблемних питань щодо обліку розрахунків за податками та платежами на сучасному етапі розвитку економіки України, а також визначення подальших напрямів дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Для обробки інформації про здійснені господарські операції необхідно використовувати інформацію, яка стосується бухгалтерських операцій та обліку сплати податків підприємством. Ведення паралельно різних видів обліку значно ускладнює роботу. Кожен із напрямів обліку включає велику кількість інформації щодо специфіки ведення, різні цілі, функції, завдання та методи розрахунку, що призводять до багатьох суперечностей та невідповідностей між ними.

Податковий облік узагальнює інформацію для визначення податкової бази за окремими видами податкових платежів із метою складання податкової звітності. Мета податкового обліку – забезпечення повної та достовірної інформації про господарські операції у частині об'єктів оподаткування для складання податкової звітності та своєчасної сплати податків та зборів.

Для визначення кола проблем, що вже отримали дослідження та досліджені частково, нами проведено аналіз останніх досліджень із питань обліку розрахунків за податковими платежами (табл. 1).

Аналіз попередніх досліджень та публікацій показав, що питання обліку розрахунків із бюджетом досліджуються в різних напрямках. Більшість

Таблиця 1

Аналіз досліджень щодо питань обліку розрахунків за податками та платежами

Джерело	Мета дослідження	Шляхи удосконалення
1	2	3
[2]	рекомендації з удосконалення методики та практики бухгалтерського обліку розрахунків із бюджетом за ПДВ	запровадження форми «Реєстру документів, що замінюють податкові накладні» з відображенням у ньому інформації щодо виданих авансів контрагентам і фактично сплачених сум ПДВ. запровадження електронного адміністрування та моніторингу податкових накладних. скорочення кількості штрафних санкцій за порушення законодавства в частині розрахунків із бюджетом за ПДВ та підвищення розміру за повторне порушення
[3]	розробка теоретико-методологічних аспектів формування облікової політики	запропоновано в Наказ про облікову політику включати розділи: 1. Організація податкового обліку, в якому описати: а) систему оподаткування, види податків, які нараховує і сплачує підприємство; б) спеціальні рахунки і субрахунки для кожного виду платежів і зборів (рах. 64, 70–75, 90–94 та ін.); в) облікові реєстри для складання управлінської і податкової звітності спростити форми податкової звітності шляхом виключення даних, які дублюються у інших формах звітності; скоротити до мінімуму (1–2) окремі додатки до податкових декларацій, оскільки вони не несуть суттєвої інформації розподіл обов'язків з обліку податкових платежів здійснювати частково між працівниками бухгалтерської служби
[4]	практичні рекомендації з удосконалення форм і змісту податкової звітності	розробити Наказ про облікову політику та включити окремий розділ «Організація обліку податкових платежів» і сформулювати внутрішні положення про податковий облік на підприємстві

1	2	3
		включити до облікової політики такі елементи: робочий план рахунків; графік документообігу документів; момент виникнення доходів, витрат, податкового кредиту зобов'язань із ПДВ; комп'ютерне забезпечення (автоматизація обліку) використання раціональної програми з обліку податкових платежів підприємства
		розподіл обов'язків між працівниками відділу бухгалтерського обліку пропонується здійснити частково між усіма працівниками відділу
[5]	визначення елементів облікової та податкової політики	розроблена облікова політика підприємства повинна містити: елементи податкового обліку, вибір яких прямо вказано в законодавстві; самостійно розроблені методи обліку, якщо їх розроблення покладене на підприємство; обґрунтування використовуваного методу, тобто посилання на законодавство, що дає змогу його використовувати
[6]	удосконалення організаційно-методичних положень обліку розрахунків за податком на прибуток	удосконалення поточного групування бухгалтерського обліку на підставі відкриття активно-пасивного рахунку, призначеного для відображення відстрочених податкових активів і зобов'язань
		запропоновано реєстр аналітичного обліку податку на прибуток, в якому передбачено систематизацію даних для достовірного і точного відображення податку на прибуток у фінансовій звітності
[7]	шляхи удосконалення обліку податку на додану вартість	удосконалення механізму відшкодування ПДВ, у тому числі за допомогою поліпшення автоматизованої обробки податкової звітності
		застосування нульової ставки по експортних операціях не до всіх платників податку, а лише до тих, які відповідатимуть певним вимогам
		покращити та скоординувати роботу контролюючих органів
		запровадити мораторій щодо внесення змін до податкового законодавства, а також проводити роз'яснювальну роботу серед населення щодо ПДВ
		зменшення кількості пільг, що дасть змогу зменшити податковий тиск на платників та зумовить підвищення суми надходжень до бюджету
[8]	побудова Наказу про облікову політику в частині обліку розрахунків за податковими платежами	у Наказі про облікову політику підприємства мають бути розкриті такі методи та процедури: стан заборгованості за податковими платежами перед бюджетом; суми нарахування та сплати зобов'язань перед бюджетом за податковими платежами; наявність операцій щодо нарахування штрафних санкцій у разі несплати або прострочення.
[9]	удосконалення організації та методики обліку і внутрішнього контролю операцій з нарахування та сплати податку на прибуток	механізм використання облікової політики як інструменту податкового планування на основі фінансового аналізу показників податкового навантаження та фінансового стану
		порядок ідентифікації та оцінки ризиків суб'єкта господарювання під час здійснення внутрішнього контролю
		методичний підхід до проведення внутрішнього контролю операцій із нарахування та сплати податку на прибуток із використанням «Картки податкових ризиків»
[10]	практичні рекомендації щодо підвищення дієвості обліку і контролю розрахунків за податками на сільгосп підприємствах	запропоновано в наказах про облікову політику у розділі «Організація та методика обліку розрахунків із бюджетом» розробляти окремий підрозділ «Організація внутрішнього контролю розрахунків за податками»
		запропоновано ведення Картки аналітичного обліку розрахунків з ЄП четвертої групи, Картки аналітичного обліку розрахунків з ПДВ та Реєстру облікового відображення розрахунків за податками та платежами в реєстрах синтетичного обліку
		виявлені порушення пропонується фіксувати в Описі виявлених відхилень під час внутрішнього контролю розрахунків за податками
		представлено модель внутрішнього контролю розрахунків за податками на сільськогосподарських підприємствах, яка визначає стадії, пакет робочих документів внутрішнього контролера
[11]	удосконалення оподаткування, обліку, аудиту податку на додану вартість	запропоновані робочі таблиці з податкового зобов'язання, податкового кредиту, розрахунків із ПДВ, обліку ПДВ
		запропонована методика аудиту податку на додану вартість, яка включає: анкету, загальний план аудиту, програму аудиту, робочі документи аудитора

1	2	3
[12]	вдосконалення облікової податкової політики на підприємстві	включити до Наказу (розпорядження, положення, постанови, рішення) про облікову політику окремий розділ «Організація податкового обліку», де доцільно: розробити внутрішні стандарти податкового обліку, які повинні деталізувати кожен пункт облікової політики за видами податкових платежів; розробити і затвердити перелік документів, які будуть використовуватися для бухгалтерського та податкового обліку згідно з податковим законодавством; установити графік документообігу з відображенням первинних документів, облікових реєстрів і податкової звітності, описати рух первинних документів і облікових реєстрів для складання податкової звітності; визначити рахунки і субрахунки для кожного виду податкових платежів та вказати методику ведення аналітичного податкового обліку згідно з бухгалтерським; установити механізм визначення нарахування зобов'язань до бюджету за кожним окремим податком відповідно до Податкового кодексу України
[13]	удосконалення обліку податкових платежів	розробити і затвердити облікові реєстри обліку доходів і витрат із податку на прибуток, ПДФО визначити у Наказі рахунки за окремими видами податкових платежів, вказати методику ведення аналітичного податкового обліку згідно з бухгалтерським та встановити графік документообігу з відображенням руху первинних документів, облікових реєстрів, податкової звітності пропонується складати «Примітки до податкової звітності», які надаватимуть інформацію про стан обліку податкових платежів
[14]	визначення шляхів удосконалення обліку розрахунків з ПДВ	обмеження записів на субрахунках 643 та 644, що пов'язані з виданими та отриманими авансами нарахованими податковими зобов'язаннями та податковим кредитом з ПДВ лише від сум передоплат товарів, які не були відвантажені та отримані за станом на кінець місяця із метою відповідності назви субрахунків 643 та 644 змісту їх економічної сутності доцільно назву субрахунку 643 «Податкові зобов'язання» визначити як «Податкові розрахунки за податковими зобов'язаннями (за отриманими авансами)»; назву ж субрахунку 644 «Податковий кредит» відповідно змінити на «Податкові розрахунки з податкового кредиту (за виданими авансами)»
[15]	рекомендації щодо удосконалення організаційних та методичних засад обліку розрахунків за податками	запровадження окремого розділу Наказу про облікову політику методичні підходи до побудови аналітичного обліку розрахунків за податками з урахуванням галузевих особливостей документальне оформлення операцій щодо розрахунків за податком на додану вартість для сільськогосподарських підприємств
[16]	обґрунтування теоретичних та прикладних положень формування інформації про оподатковуваний прибуток за даними бухгалтерського обліку	структурно деталізувати рахунки доходів та витрат за ознакою виникнення податкових різниць запропоновано алгоритм реєстрації податкових різниць, що передбачає диференціацію коду синтетичного рахунку доходів та витрат за ознакою виникнення податкових різниць. Наприклад, у розрізі рахунку 92 «Адміністративні витрати» можуть бути відкриті субрахунки 921 «Адміністративні витрати, які не призводять до виникнення податкової різниці», 922 «Адміністративні витрати, які призводять до виникнення податкової різниці» (9221 «Збільшують фінансовий результат», 9222 «Зменшують фінансовий результат») доповнити План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань господарських операцій, підприємств та організацій транзитним рахунком 77 «Податкові різниці» з виділенням таких субрахунків: 771 «Податкові різниці, які збільшують фінансовий результат», 772 «Податкові різниці, які зменшують фінансовий результат»
[17]	удосконалення відображення в обліку та фінансовій звітності нарахування єдиного податку	розмежувати в обліку суму єдиного податку, що визнається зобов'язаннями перед бюджетом, і суму єдиного податку, що визнається витратами оподаткування поточного періоду доповнити синтетичний рахунок 64 «Розрахунки за податками й платежами» додатковим субрахунком 645 «Нарахування єдиного податку», а назву синтетичного рахунку 98 змінити на «Витрати оподаткування»

1	2	3
[18]	обґрунтування необхідності внесення змін в наказ про облікову політику підприємств щодо обліку податку на додану вартість	запропоновано структурно-логічну схему методик визначення цього суми податку, яка може бути оформлена у вигляді додатку до наказу про облікову політику: I. Реєстрація платником ПДВ (для новостворених підприємств). II Реєстрація податкових накладних в Єдиному реєстрі податкових накладних. III Обчислення суми ПДВ згідно з вибраним методом (прямий адитивний, непрямий адитивний, прямого вирахування, непрямого вирахування) та із застосуванням відповідної ставки. IV Відображення результатів розрахунків на рахунках бухгалтерського обліку. V Заповнення податкової декларації з податку на додану вартість. VI Сплата обрахованої суми ПДВ до бюджету
[19]	обґрунтування найбільш ефективного підходу до організації обліку податків в інтересах осіб вищої керівної ланки підприємства	виділити окремий центр відповідальності – центр сплати податків, який функціонально охоплюватиме операції з нарахування та сплати податкових платежів
[20]	методичні та практичні рекомендації щодо визначення бази оподаткування податку на прибуток та її відображення у фінансовій звітності	нормативно-методичні підходи до вдосконалення взаємодії бухгалтерського обліку та обліку для цілей оподаткування податком на прибуток шляхом розроблення системи критеріїв формування відмінностей за їх економічним призначенням
		організаційну структуру системи обліку підприємства шляхом її поділу на підсистеми за типами ризиків викривлення показників фінансового результату, зумовлених потребами різних користувачів звітності, у частині обґрунтування необхідності гармонізації та поєднання даних підсистем
		методичні положення формування звітної інформації про поточний та відстрочений податок на прибуток на основі моделювання впливу податкових різниць на показники фінансової звітності (відстрочені податкові активи та зобов'язання, дебіторська та кредиторська заборгованість по розрахунках із бюджетом, чистий фінансовий результат тощо)
[21]	удосконалення обліку розрахунків за податком на додану вартість	узгодження субрахунків 643 «Податкові зобов'язання» і 644 «Податковий кредит» з їх економічною сутністю та теорією бухгалтерського обліку
		спрощення й документальне забезпечення визнання податкового кредиту та податкового зобов'язання
		внесення до Наказу про облікову політику окремого пункту й відповідного додатка до нього з питань розрахунку ПДВ

Джерело: узагальнено на підставі [2–21]

дослідників пов'язує свої праці з удосконаленням обліку розрахунків за ПДВ. Це пояснюється тим, що ПДВ є одним з основних податків як для підприємств, так і для наповнення державного бюджету. Інші дослідження пов'язані з удосконаленням обліку розрахунків із податком на прибуток. Зокрема, запропоновано спрощення алгоритму розрахунку оподаткованого прибутку, методики розрахунку бази оподаткування, деталізації рахунків доходів та витрат, упровадження окремого рахунку для податкових різниць тощо.

Т.Ф. Плахтій, О.А. Кушніренко, Л.Я. Шевченко пов'язують дослідження з удосконаленням обліку розрахунків із бюджетом, Т.А. Бурова, Л.І. Новосельська – з обліком податкових платежів та обліковою податковою політикою.

На основі вище наведеної класифікації напрямів дослідження щодо обліку розрахунків із бюджетом за податками та платежами побудуємо рис. 1.

Дані рисунку свідчать, що найбільшу увагу науковці зосереджують на напрямках удосконалення обліку розрахунків за ПДВ – 38% (Т.В. Білобровенко, В.П. Шеремета, Т.Ф. Плахтій, Л.М. Очеретько, О.В. Підлужна, Т.О. Меліхова, В.В. Штепа, А.А. Чирва, С.В. Діденко, Я.В. Жушман) та за податком на прибуток – 24% (В.П. Шеремета, Т.Ф. Плахтій, І.Є. Волошенко, Л.Б. Прокопович, С.В. Шевчук, С.В. Кучер). Також науковці пов'язують праці із загальними напрямками вдосконалення розрахунків: 14% – за розрахунками з бюджетом за податками (Т.Ф. Плахтій, Л.Я. Шевченко, О.А. Кушніренко), 10% – за податковими платежами (Т.А. Бурова, О.М. Волковицька, Л.І. Новосельська). Значну частину наукових статей – 14% – присвячено вдосконаленню облікової та податкової політики підприємств (Т.А. Бурова, Л.І. Новосельська, І.Г. Волошан, Я.В. Волковська).

За результатами проведених досліджень було запропоновано низку пропозицій щодо вирішення

визначених проблем, зокрема вдосконалення внутрішньо регламентованих документів, що регулюють організацію обліку податкових розрахунків, упровадження додаткових синтетичних

та аналітичних рахунків, удосконалення первинних документів та звітності, упровадження нових форм аналітичних документів тощо. На основі отриманих результатів побудуємо табл. 2.

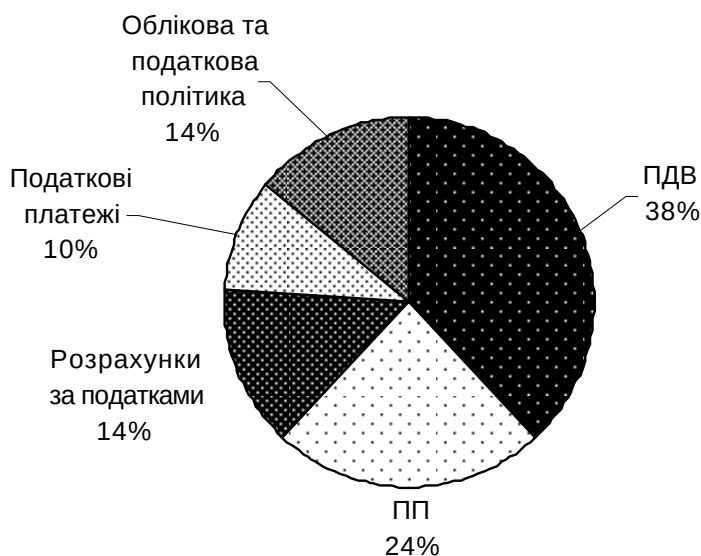

Рис. 1. Структура напрямів дослідження обліку розрахунків за податками та платежами

Джерело: побудовано автором

Дані табл. 2 показують, що вирішення визначених проблеми автори вбачають у вдосконаленні Наказу про облікову політику (10) та організації здійснення податкових розрахунків працівниками бухгалтерії (4), вдосконаленні та/або розробленні первинних документів (7), уведенні додаткових синтетичних та аналітичних рахунків (5), удосконаленні методики відображення в обліку розрахунків із бюджетом за податками та платежами (3). Низкою авторів запропоновано вдосконалити документи для складання податкової звітності (1) та спростити самі форми декларацій та додатків до них (1).

Окрема увага приділяється вдосконаленню організації внутрішньогосподарського контролю над розрахунками з бюджетом (3). Виділимо пропозиції у частині ідентифікації та оцінки ризиків суб'єкта господарювання під час здійснення внутрішнього контролю з використанням «Карти податкових ризиків» (1).

Таблиця 2

Рекомендації щодо вдосконалення обліку розрахунків із бюджетом за податками та платежами

Джерело	Шляхи вдосконалення									
	вдосконалення первинних документів	вдосконалення порядку здійснення розрахунків з бюджетом на державному рівні	вдосконалення організації здійснення податкових розрахунків працівниками бухгалтерії	вдосконалення податкової звітності	вдосконалення Наказу про облікову політику	вдосконалення у частині методології синтетичного та аналітичного обліку	введення нових синтетичних та аналітичних рахунків	удосконалення автоматизованої обробки податкової звітності	вдосконалення роботи контролюючих органів	вдосконалення внутрішнього контролю розрахунків за податками.
[2]	+	+								
[3]		+	+	+	+					
[4]			+		+					
[5]					+					
[6]	+						+			
[7]		+						+	+	
[8]					+					
[9]		+			+					+
[10]	+				+	+				+
[11]	+									+
[12], [13]	+			+	+					
[14]						+	+			
[15]	+				+	+				
[16]							+			
[17]							+			
[18]					+					
[19]			+							
[20]			+	+						
[21]	+	+			+		+			

Джерело: побудовано на підставі [2–21]

Водночас проблемними залишаються питання особливостей обліку розрахунків із бюджетом, що виникають у практиці вітчизняних підприємств, коли використання загальних правил обліку недостатньо, зокрема неузгодженість правил оподаткування з методикою бухгалтерського обліку, складність розрахунків податкових різниць, інформаційне забезпечення обліку оподаткування, облікове відображення ПДВ у системі рахунків тощо.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, облік розрахунків із бюджетом є однією з найбільш складних, трудомістких, і відповідальних ділянок у бухгалтерському обліку. Проблеми, які виникають під час визначення об'єкта оподаткування, документального та облікового відображення, нарахування податків, звітування, вимагають постійного вдосконалення як в організаційному, так і в методичному плані.

Реалії функціонування підприємств вимагають сучасних шляхів удосконалення організації податкових розрахунків. На нашу думку, доцільно:

- здійснювати розрахунок податкового навантаження на фінансовий стан підприємств;
- створити відділ податкового планування (для великих платників податків) або ж увести в штат фахівця з податкового планування;
- ідентифікувати та оцінювати податкові ризики з використанням карти, матриці та таблиці ранжування податкових ризиків;
- ретельно аналізувати договори та складати первинну документацію, які мають безпосередній вплив на податкові наслідки.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Потієвська А.Ю. Зміни в податковому законодавстві та їх вплив на роботу бухгалтера. URL: <https://stimul.kiev.ua/articles.htm?a=zmini-v-podatkovomu-zakonodavstvi-ta-ikh-vpliv-na-robotu-bukhgaltera> (дата звернення: 24.04.2021).
2. Білобровенко Т.В. Бухгалтерський облік і контроль розрахунків з бюджетом за податком на додану вартість : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09. Київ, 2018. 23 с.
3. Бурова Т.А. Інформаційні основи облікової політики та шляхи їх удосконалення. *Науковий вісник Полісся*. 2016. № 2(6). С. 73–78.
4. Бурова Т.А., Волковицька О.М. Удосконалення організації обліку податкових платежів на підприємстві. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О. Сухомлинського. Серія «Економічні науки»*. 2014. Вип. 5.2. С. 28–33. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmduce_2014_5.2_7 (дата звернення: 13.12.2020).
5. Волошан І.Г., Волковська Я.В. Облікова і податкова політика в управлінні бізнес-процесами промислових підприємств. *Бізнес Інформ*. 2019. № 1. С. 273–278.
6. Волошенко І.Є. Удосконалення бухгалтерського обліку розрахунків з податку на прибуток. *Ефективна*

економіка. 2017. № 7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5701> (дата звернення: 13.12.2020).

7. Діденко С.В., Жушман Я.В. Облік розрахунків підприємства з бюджетом з податку на додану вартість. *Економіка і регіон*. 2012. № 4(35). С. 195–198.

8. Драчук В.Ю. Теоретичні аспекти формування облікової політики щодо розрахункових операцій з бюджетом за податковими платежами. *Облік і фінанси*. 2016. № 1. С. 22–26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_ar_k_2016_1_5 (дата звернення: 13.12.2020).

9. Кучер С. В. Бухгалтерський облік і внутрішній контроль операцій з нарахування та сплати податку на прибуток : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09. Житомир, 2012. 22 с.

10. Кушніренко О.А. Розрахунки за податками сільськогосподарських підприємств як об'єкт обліку і контролю. *Облік і фінанси*. 2017. № 2(76). С. 727–735.

11. Меліхова Т.О., Штепа В.В. Удосконалення оподаткування, обліку та аудиту податку на додану вартість для поліпшення податкового планування. *Агросвіт*. 2020. № 22. С. 34–42. DOI: 10.32702/2306-6792.2020.22.34.

12. Новосельська Л.І. Інформаційні моделі податкового обліку. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2014. Вип. 24.11 С. 353–358.

13. Новосельська Л.І. Методичні аспекти організації податкового обліку. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2014. Вип. 24.11. С. 274–280.

14. Очеретько Л.М., Підлужна О.В. Актуальні проблеми та шляхи удосконалення обліку розрахунків з податку на додану вартість. *Сталий розвиток економіки*. 2013. № 3. С. 270–273.

15. Плахтій Т.Ф. Облік та аудит розрахунків за податками на сільськогосподарських підприємствах : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09. Київ, 2011. 20 с.

16. Прокопович Л.Б., Шевчук С.В. Раціоналізація облікових процедур визначення оподатковуваного прибутку підприємств. *Наукові праці. Економіка*. 2016. Вип. 263. Т. 275. С. 84–90. URL: <http://economy.chdu.edu.ua/article/viewFile/107926/102854>.

17. Скорнякова Ю.Б. Єдиний податок юридичних осіб: питання відображення в обліку та фінансовій звітності. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія «Економіка і управління»*. 2019. Т. 30(69). № 4. С. 146–153. DOI: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/69-4-49>.

18. Чирва А.А. Удосконалення облікової політики підприємства в частині обліку ПДВ. *Облік і фінанси*. 2015. № 4. С. 67–71. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_ar_k_2015_4_12 (дата звернення: 13.12.2020).

19. Шевченко Л.Я. Інтегрований облік в управлінні процесом оподаткування підприємства. *Облік і фінанси*. 2016. № 2(72). С. 90–95.

20. Шеремета В.П. Бухгалтерський облік податку на прибуток та відображення його у фінансовій звітності : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09. Київ, 2018. 24 с.

21. Шот А., Платонова Ю. Проблеми та напрями вдосконалення обліку розрахунків за податком на додану вартість на підприємствах України. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2018. № 2. С. 151–160.

REFERENCES:

- Potiiavska A.Yu. Zminy v podatkovomu zakonodavstvi ta yikh vplyv na robotu bukhhaltera [Changes at the tax legislation and their influence on the accountant's work]. Available at: <https://stimul.kiev.ua/articles.htm?a=zmini-v-podatkovomu-zakonodavstvi-ta-ikh-vplyv-na-robotu-bukhgaltera> (accessed 24 April 2021).
- Bilobrovenko T.V. (2018) Bukhhalterskyi oblik i kontrol rozrakhunkiv z biudzhетom za podatkom na dodanu vartist [Accounting and control of the value added tax settlements with budget] (PhD Thesis), Kyiv (in Ukrainian)
- Burova T.A. (2016) Informatsiini osnovy oblikovoi polityky ta shliakhy yikh udoskonalennia [Informational bases of the accounting policy and ways of its improving]. *Naukovyi visnyk Polissia*, vol. 2 (6), pp. 73–78.
- Burova T.A., Volkovytska O.M. (2014) Udoskonalennia orhanizatsii obliku podatkovykh platezhiv na pidpriemstvi [Improving the organization of accounting for tax payments at the enterprise]. *Naukovyi visnyk Mykolaivskoho derzhavnogo universytetu imeni V. O. Sukhomlynskoho. Serii : Ekonomichni nauky* [Scientific Bulletin of Mykolayiv State University named after VO Sukhomlynsky. Series: Economic Sciences]. Vol. 5.2, pp. 28–33. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmduce_2014_5.2_7 (accessed 24 April 2021).
- Voloshan I.H., Volkovska Ya.V. (2019) Oblikova i podatкова polityka v upravlinni biznes-protsesamy promyslovykh pidpriemstv [Accounting and tax policy in the business processes management of industrial enterprises]. *Biznesinform*, vol. 1, pp. 273–278.
- Volosheniuk I.Ye. (2017) Udoskonalennia bukhhalterskoho obliku rozrakhunkiv z podatku na prybutok [Improving the accounting of income tax calculations]. *Efektivna ekonomika* [Efficient economy], vol. 7. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5701> (accessed 24 April 2021).
- Didenko S.V., Zhushman Ya.V. (2012) Oblik rozrakhunkiv pidpriemstva z biudzhетom z podatku na dodanu vartist [Accounting for settlements of the enterprise with the budget for value added tax]. *Ekonomika i rehion*, vol. 4 (35), pp. 195–198.
- Drachuk V.Yu. (2016) Teoretychni aspekty formuvannia oblikovoi polityky shchodo rozrakhunkovykh operatsii z biudzhетom za podatkovyimi platezhamy [Theoretical aspects of the accounting policy formation of the settlement operations with the budget for tax payments]. *Oblik i finansy*, vol. 1, pp. 22–26. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2016_1_5 (accessed 24 April 2021).
- Kucher S.V. (2012) Bukhhalterskyi oblik i vnutrishnii kontrol operatsii z narakhuvannia ta splaty podatku na prybutok [Accounting and internal control of operations on accrual and payment of income tax] (PhD Thesis), Zhytomyr.
- Kushnirenko O.A. (2017) Rozrakhunky za podatkami silskohospodarskykh pidpriemstv yak ob'iekt obliku i kontroliu [Settlements for taxes and fees of the agrarian enterprises as an object of accounting and control]. *Oblik i finansy* [Accounting and finance], vol. 2 (76), pp. 727–35.
- Melikhova T.O., Shtepa V.V. (2020) Udoskonalennia opodatkovannia, obliku ta audytu podatku na dodanu vartist dlia polipshennia podatkovoho planuvannia [Enhancement of accounting, taxation and audit for the improving of tax planning]. *Ahrosvit* [Agrosvit], vol. 22, pp. 34–42. DOI: 10.32702/2306-6792.2020.22.34 (accessed 24 April 2021).
- Novoselska L.I. (2014) Informatsiini modeli podatkovoho obliku [Informational models of tax accounting]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, vol. 24.11, pp. 353–358.
- Novoselska L.I. (2014) Metodychni aspekty orhanizatsii podatkovoho obliku [Methodical aspects of the tax accounting procedures]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, vol. 24.11, pp. 274–280.
- Ocheretko L.M., Pidluzhna O.V. (2013) Aktualni problemy ta shliakhy udoskonalennia obliku rozrakhunkiv z podatku na dodanu vartist [Current problems and ways to improve the accounting of value added tax calculations]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, vol. 3, pp. 270–273.
- Plakhtii T.F. (2011) Oblik ta audyt rozrakhunkiv za podatkami na silskohospodarskykh pidpriemstvakh [Accounting and audit for taxes settlements at agricultural enterprises] (PhD Thesis), Kyiv.
- Prokopovych L.B., Shevchuk S.V. (2016) Rationalizatsiia oblikovykh protsedur vyznachennia opodatkovuvanoho prybutku pidpriemstv [Rationalization of accounting procedures for determining the taxable profit of enterprises]. *Naukovi pratsi. Ekonomika*, vol. 263, Tom 275, pp. 84–90. Available at: <http://economy.chdu.edu.ua/article/viewFile/107926/102854> (accessed 24 April 2021).
- Skorniakova Yu.B. (2019) Yedynyi podatok yurydychnykh osib: pytannia vidobrazhennia v obliku ta finansovii zvitnosti [Unified corporate tax: the issue of performance in accounting and financial reporting]. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Serii: Ekonomika i upravlinnia*, Tom 30 (69), vol. 4, pp. 146–153. DOI: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/69-4-49> (accessed 24 April 2021).
- Chyrva A.A. (2015) Udoskonalennia oblikovoi polityky pidpriemstva v chastyni obliku PDV [Improving the accounting policy of the enterprise in terms of VAT accounting]. *Oblik i finansy*, vol. 4, pp. 67–71. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2015_4_12 (accessed 24 April 2021).
- Shevchenko L.Ya. (2016) Intehrovanyi oblik v upravlinni protsesom opodatkovannia pidpriemstva [Integrated accounting in the management of the enterprise taxation process]. *Oblik i finansy*, vol. 2(72), pp. 90–95.
- Sheremeta V.P. (2018) Bukhhalterskyi oblik podatku na prybutok ta vidobrazhennia yoho u finansovii zvitnosti [Accounting for income tax and its reflection in financial statements] (PhD Thesis), Kyiv.
- Shot A., Platonova Yu. (2018) Problemy ta napriamy vdoskonalennia obliku rozrakhunkiv za podatkom na dodanu vartist na pidpriemstvakh Ukrainy [Problems and directions of improvement the accounting of settlements for the value added tax at the enterprises of Ukraine]. *Ekonomichni chasopysy Skhidnoevropeiskoho natsionalnogo universytetu imeni Lesi Ukrainky*, vol. 2, pp. 151–160.